

การพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6
โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย
ตำบลหนองจรเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

พระอภินันท์ พัวพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีอนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่องการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถาม
เร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองดาเตี้ยง ตำบล
หนองจรเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เสนอโดย พระภิกษณ์ท์ พัวพันธ์ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา

(นายตระกูล จันทสุนทร)

วันที่ 30 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปนาทกุล)

.....กรรมการ
(ดร.แสน สมนึก)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง ตำบลหนองจรเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปานาทกุล ดร.แสน สมนึก
ชื่อนักศึกษา	พระอภิรักษ์ พัวพันธ์
สาขาวิชา	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการการพัฒนา 2) เพื่อแสวงหาแนวทางวิธีการพัฒนา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา 3) เพื่อพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง ตำบลหนองจรเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี

ประชากรที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง จำนวน 17 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูประจำชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา เจ้าอาวาสวัดหนองตาเตี้ยง ผู้ปกครองนักเรียน และผู้เข้าร่วมโครงการอบรมค่ายพุทธบุตรรวม 117 คน

กรอบในการวิจัยที่ใช้ในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม 3 ด้าน คือ การคิดดี (อโลภะ ไม่โลภมาก) การคิดอย่างมีเหตุผล (อโทสะ ไม่โกรธ) การคิดถูกต้อง (อโมหะ ไม่หลง) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความรู้การคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม 2) แบบวัดพฤติกรรม 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการพัฒนา 4) แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันปัญหาและ ความต้องการการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมทั้ง 3 ด้าน ของนักเรียนสรุปได้ ดังนี้

1.1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดดี (อโลภะ ไม่โลภมาก) อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 76.5 คือการให้ทานสิ่งของแก่ผู้อื่นนำความสุขมาให้และนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.1 คือ นักเรียนไม่เข้าใจความหมายของคำว่า โลภะ

1.2 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดอย่างมีเหตุผล (อโตะสะ ไมโกรธ) อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.5 คือ ความโกรธทำให้คนหน้าตาไม่ดี และมีนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.6 คือ นักเรียนเข้าใจผิดคิดว่าคนที่มีการมณโฑรทำให้ขาดสมาธิ

1.3 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดถูกทาง (อโมหะ ไม่หลงผิด) อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.6 คือ คนที่มีโมหะมากๆ จะรู้สึกไม่สบายกาย และมีนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 70.6 คือ นักเรียนไม่เข้าใจความหมายของคำว่า โมหะ

2. แนวทางและวิธีการในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียน คือ การจัดโครงการอบรมค่ายพุทธบุตร คู่ศีลธรรม นำปัญญา

3. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียน ดังนี้

3.1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม ทั้ง 3 ด้าน ตอบข้อคำถามถูกต้องมากกว่าร้อยละ 80

3.2 นักเรียนมีพฤติกรรมการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก

4. ผลของการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมตามแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ได้จากการแสวงหาร่วมกันของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

4.1 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมอยู่ในระดับมาก

4.2 นักเรียนมีพฤติกรรมการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก

Thesis Title Thought Development Using Questions to Rouse a Sense of Moral Principles in Prathomsueksa 5 and 6 Students of Wat Nongtadieng School, Nongjarake Subdistrict, Nong Khae District, Saraburi Province

Thesis Advisors Asst. Prof. Suraphong Panatkul
Dr. Saen Somnuek

Name Aphinan Phuaphan

Concentration Development Strategy

Academic Year 2008

ABSTRACT

This research aims to 1) study current state, problems and needs for development, 2) pursue guidelines, methods, and key indicators for success in development, and 3) develop thought using questions to rouse a sense of moral principles in Prathomsueksa 5 and 6 students of Wat Nongtadieng School, Nongjarake Subdistrict, Nongkhae District, Saraburi Province.

A population of two groups were employed: the insiders, i.e. 17 Prathomsueksa 5 and 6 students of Wat Nongtadieng School and 117 others involved in development comprising school directors, classroom teachers, school board members, Wat Nongtadieng's abbot, students' guardians, and participants participating in the "Sons of Buddhist Camp" training project. The framework for this research comprised good thought, reasonable thought, and proper thought. The instrument consisted of 1) a test regarding the use of questions to rouse a sense of moral principles, 2) a behavioral evaluation form, 3) a questionnaire concerning current state, problems, and needs for development, and 4) a structural in depth interview form.

The findings indicated that:

1. for the 3 aspects of current state, problems, and needs for thought development using questions to rouse a sense of moral principles in said students that it can be concluded as follows:

- 1.1 students had moderate understanding regarding good thought, at 76.5 percent. Giving to others will reciprocate happiness. The students also lacked understanding in terms of greed at a moderate level-74.1 percent.

1.2 students had moderate understanding in terms of reasonable thought, anger caused one to appear sullen at 76.5 percent. They also lacked understanding moderately-70.6 percent that one who is angry is unable to concentrate.

1.3 students had moderate understanding at 70.6 percent in regards to proper thought-one who is very angry will feel uneasy. The students also didn't understand the meaning of the word "anger".

2. guidelines and methods to develop the aforementioned thought were to hold the "Sons of Buddhists Camp" training project using morality to lead talent.

3. the key indicators for success in developing said thought were as follows:

3.1 students understood well, at above 80 percents in terms of said thought in 3 aspects.

3.2 their aforementioned thought behavior in 3 aspects was rated at a high level.

4. the results of the development of said thought resulted from the cooperation of the insiders and others involved were as follows:

4.1 students understood said thought at a high level.

4.2 students also understood said thought in 3 aspects at a high level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากคณาจารย์ และ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อพระธรรมปิฎก (ชวลิต อภิวิฑฒโน) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทราชมหาวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ที่ท่านได้เมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนทุนการศึกษาค่าเล่าเรียนจนจบการศึกษา

ขอบพระคุณพระมหาเสริจ สัจจวโร พระมหาวิเชียร ชาดวชิโร พระสถาพร สุขุมมาโล พระมหาพรเทพ นนทจนโท พระชิตีพัทธ์ ธิรจิตโต พระขงศ์ สิริจโนโท พระโกษา อินทปญโญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสัก เตชะขันหมาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุรพงษ์ ปันาทกุล ดร.แสน สมนึก ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ นางสาวสุพรรณิการ์ ศรีทว นางเดือนใจ แก้วประเสริฐ ที่ได้ชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา ตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ ทั้งคณาจารย์เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ทุกท่านที่ได้ถวายความรู้และอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับทางมหาวิทยาลัยและเพื่อน ร่วมห้องเรียนพุทธศาสตร์การพัฒนา รุ่น7 และ คณะคุณครูโรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยงที่มีส่วน ช่วยเหลือในการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีเสมอมา

ผู้วิจัยขอมอบกุศลผลบุญและคุณงามความดีทั้งหลายที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ น้อมบูชา พระรัตนตรัย คือ คุณพระพุทธรเจ้า คุณพระธรรมเจ้า คุณพระสังฆเจ้า พระคุณของมารดา บิดา ผู้ให้ชีวิตที่มีคุณค่าตลอดชีวิต ครู อุปัชฌาย์ บุรพจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทศิลปวิทยาวิชาความรู้ ตลอดถึงผู้มีอุปการคุณทุก ๆ ท่านที่ไม่สามารถกล่าวอ้างได้หมดในที่นี้

พระอภิรักษ์ พัวพันธ์

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บริบทโรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย.....	8
ความหมายของการคิดแบบเร้าคุณธรรม.....	12
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิด.....	18
ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด.....	21
ลักษณะการคิด.....	23
การใช้คำถามเร้าคุณธรรม.....	28
ประเภทของคำถาม.....	33
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	37
เป้าหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	37
ปรัชญาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	37
ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	38
วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	40
การสนทนากลุ่ม (focus group discussion).....	40
องค์ประกอบของการจัดสนทนากลุ่ม.....	41
การดำเนินการสนทนากลุ่ม.....	42
การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

บทที่ 3 สภาพการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย ตำบลหนองจรเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	44
คำถามการวิจัย.....	44
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	44
วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
กรอบการวิจัย.....	45
ประชากรในการวิจัย.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	47
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	48
วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	49
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ผลการวิจัย.....	50
บทที่ 4 แนวทางวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย ตำบลหนองจรเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	60
คำถามการวิจัย.....	60
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	60
วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
กรอบการวิจัย.....	61
แหล่งข้อมูล.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ผลการวิจัย.....	62
แนวทางและวิธีการพัฒนา.....	63
ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรม.....	63

	หน้า
บทที่ 5 การพัฒนาการคิดแบบใช้คำถามเร้าคุณธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ยง ตำบลหนองจระเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	65
คำถามการวิจัย.....	65
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	65
วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
กรอบการวิจัย.....	65
ประชากร.....	66
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ผลการวิจัย.....	67
บทที่ 6 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผลการวิจัย.....	76
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก	84
ภาคผนวก ก.....	85
แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย.....	86
แบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัย.....	93
ภาคผนวก ข.....	100
โครงการอบรมค่ายพุทธบุตร คู่ศีลธรรม นำปัญญา.....	102
หลักสูตรโครงการอบรมค่ายพุทธบุตร คู่ศีลธรรม นำปัญญา.....	113
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการวิจัย.....	151
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	157

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนนักเรียนโรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย.....	10
ตาราง 2	ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับประถมศึกษา.....	11
ตาราง 3	ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา.....	51
ตาราง 4	ความรู้ของนักเรียนด้านการคิดดี (อโลกะ ไม่โลภมาก).....	52
ตาราง 5	ความรู้ของนักเรียนด้านการคิดอย่างมีเหตุผล (อโทสะ ไม่โกรธ).....	53
ตาราง 6	ความรู้ของนักเรียนด้านการคิดถูกต้อง (อโมหะ ไม่หลง).....	54
ตาราง 7	จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรม ในด้านการคิดดี (อโลกะ ไม่โลภมาก).....	55
ตาราง 8	จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรม ในด้านการคิดอย่างมีเหตุผล (อโทสะ ไม่โกรธ).....	56
ตาราง 9	จำนวนและร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรม ในด้านการคิดถูกต้อง (อโมหะ ไม่หลงผิด).....	57
ตาราง 10	สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาการคิดแบบใช้คำตาม เจ้าคุณธรรม.....	59
ตาราง 11	สรุปแนวทางวิธีการพัฒนาและกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนา การคิดแบบใช้คำตามเจ้าคุณธรรม.....	64
ตาราง 12	ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการคิดดี (อโลกะ ไม่โลภมาก).....	67
ตาราง 13	ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการคิดอย่างมีเหตุผล (อโทสะ ไม่โกรธ).....	68
ตาราง 14	ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับการคิดถูกต้อง (อโมหะ ไม่หลงผิด).....	69
ตาราง 15	ผลการประเมินพฤติกรรมด้านการคิดดี(อโลกะ ไม่โลภมาก).....	70
ตาราง 16	ผลการประเมินพฤติกรรมด้านการคิดอย่างมีเหตุผล (อโทสะ ไม่โกรธ).....	71
ตาราง 17	ผลการประเมินพฤติกรรมด้านการคิดถูกต้อง (อโมหะ ไม่หลง).....	72
ตาราง 18	ผลการพัฒนาการคิดแบบใช้คำตามเจ้าคุณธรรม.....	73

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพ 1	วิธีการดำเนินการทั้ง 3 ระยะของการพัฒนาการคิดแบบใช้คำตามเร้าคุณธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนวัดหนองตาเตี้ย ตำบลหนองจระเข้ อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี.....	6
ภาพ 2	เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผู้ร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม.....	39
ภาพ 3	ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	39